

Možnosti vymezení Plzeňské aglomerace

Jaroslav Kovanda

Kovanda.Jaroslav@seznam.cz

Katedra geografie Západočeské univerzity v Plzni, Veleslavínova 42, 306 19 Plzeň

J. Kovanda: *Defining options of Pilsen's agglomeration.* There are many ways how to define Pilsen's agglomeration. It always depends on chosen criteria. In this project, Pilsen's agglomeration is defined according to these seven criterias: transport of employees to Pilsen, bus accessibility of Pilsen, automobile accessibility of Pilsen, distance of municipalities from Pilsen town, frequency of bus transport, concentration of inhabitants and employment in primary sphere.

Key words: agglomeration, suburban area, Pilsen

Supervisor: Doc. PaedDr. Alena Matušková, CSc.

1 Úvod

V posledním desetiletí dochází v České republice k významným změnám ve vnitřním uspořádání měst a sídelních aglomerací. Jedním z trendů je prostorové rozšiřování měst procesem suburbanizace. V příměstské zóně mnoha našich měst vyrůstají nové obytné okrsky a komerční zóny. Dochází k posouvání funkčních hranic města, velikost aglomerovaného území se rychle mění (SÝKORA, 2002).

Plzeňská aglomerace již byla v minulosti vymezována, ale po společenských změnách v roce 1989 je nutné počítat s novými trendy v urbanizaci a suburbanizaci. Cílem příspěvku je vymezení současné aglomerace města Plzně na základě několika různých kritérií. Základní území, na kterém je analýza prováděna, je plocha okresů Plzeň – město, Plzeň – sever, Plzeň – jih a Rokycany. Splnění či nesplnění zvolených kritérií je vyhodnoceno bodovací metodou. Obce, které odpovídají podmínkám získání určitého počtu bodů, jsou zařazeny do Plzeňské aglomerace, ostatní do ní nespádají. Podkladová data i závěrečné výstupy jsou zpracovány statistickými metodami a pomocí GIS.

2 Kritéria vymezování aglomerací

Kritérií, podle kterých se dají vymezit aglomerovaná území je mnoho. Rozsah výsledného vymezeného území záleží pak na tom, jaká kritéria se zvolí. Vymezení aglomerace je tedy vždy do jisté míry subjektivní. Kritéria pro vymezování aglomerace lze rozdělit na funkční a správní. Funkční kritéria mohou být urbanistická (jako jsou kompaktnost a hustota zástavby) nebo demografická (počet obyvatel, hustota zalidnění, zaměstnanost v zemědělství, dojížděka do zaměstnání apod.) (JEŽEK, 2004). Mezi další funkční kritéria pro vymezení aglomerace lze zařadit:

- zaměstnanost ve službách,
- frekvence autobusové dopravy,
- dosah městské hromadné dopravy,
- podíl zemědělských ploch,
- podíl zastavěných ploch,
- počet obyvatel na hektar zastavěné plochy.

Správní vymezení neodpovídá vždy skutečnému stavu, ale často se používá. Statistické údaje odpovídající takto vymezenému území jsou snadno dostupné a dobře se s nimi

pracuje. V současnosti lze Plzeňskou aglomeraci vymezit na základě těchto správních územních jednotek:

- okresy,
- správní obvody obcí s rozšířenou působností,
- správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem.

Vymezení aglomerace podle okresů patří v České republice k nejčastějším způsobům jak jednoduše a rychle vymezit požadovanou aglomeraci. V případě Plzeňské aglomerace se nejčastěji uvádí okresy Plzeň – město, Plzeň – jih, Plzeň – sever a Rokycany. Jedná se však pouze o správní vymezení, v potaz se neberou funkční vztahy jádrového města se svým zázemím, které mohou být značně rozdílné v různých dílčích územích okresu. Také se těžko mohou vymezovat jednotlivé zóny aglomerace. Ze statistického hlediska lze s takto vymezenou aglomerací snadno pracovat, jelikož údaje za jednotlivé okresy jsou snadno dostupné a zaznamenávají se již dlouhou dobu. Avšak se samotnou aglomerací nemá takto vymezené území mnoho společného.

Mnohem přijatelnější je vymezení podle správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem. Jedná se o vymezení podle nižšího stupně veřejné správy. Tento způsob vymezení Plzeňské aglomerace použijí až na základě funkčního vymezení, které je přesnější.

3 Vymezování Plzeňské aglomerace v minulosti

Koncem 60. let minulého století byla pocítována neúplnost a státnost v řešení otázek osídlení a urbanizace v českých zemích. První prací, která se pokusila řešit tyto problémy v celorepublikovém měřítku, byla studie, kterou začal zpracovávat Terplan od roku 1972. Usnesením č. 4 z roku 1976 schválila vláda Zásady urbanizace a dlouhodobého vývoje osídlení ČSR, které obsahovaly jmenovitý výběr 12 sídelních regionálních aglomerací a 22 významných center osídlení.

Začátkem 80. let došlo ke sjednocení a upravení koncepcí osídlení pro ČSR a SSR. Podle krajských koncepcí urbanizace a osídlení v ČSR, které byly schváleny usnesením vlády č. 26 z roku 1983, bylo vymezeno 11 sídelních regionálních aglomerací jako hlavních těžišť ekonomického a sociálního rozvoje s 25 jádrovými městy a 44 přidruženými centry. Dále bylo vymezeno 23 městských regionů s 24 jádrovými městy a 12 přidruženými centry (MATOUŠEK, 1986).

Vymezení sídelních regionálních aglomerací (obr. 1 a 2) bylo v těchto letech provedeno dle pracovního sepětí sídel SRA (dojížděka do zaměstnání), ekonomického profilu území (podíl primárního sektoru), a hustoty zalidnění sledovaného území a dále s ohledem na územně plánovací kritéria (možnosti plošných rezerv rozvoje, možnosti vytváření kvalitních systémů technické infrastruktury) (MUSIL, RYŠAVÝ, VELÍŠKOVÁ, 1984).

V roce 2003 byla Plzeňská aglomerace vymezena v Generelu osídlení Plzeňského kraje na základě intenzivních pracovních vztahů (obr. 3). Jedná se o tato kritéria:

- podíl vyjíždějících za prací mimo okres, ale v rámci kraje, přesahuje 35 % z počtu zaměstnaných v roce 2001,
- vyjížděka za prací mimo okres, ale v rámci kraje převyšuje ostatní sledované směry v roce 2001.

Jako pomocné kritérium byla použita vzdálenost od hranice jiného okresu, neboť lze očekávat rozdělení vyjížděky za prací mezi Plzeň a tento jiný okres (BENEŠ, 2003).

4 Kritéria vymezení Plzeňské aglomerace

Pro vymezení aglomerace, jak již bylo uvedeno, existuje mnoho způsobů. Rozhodující identifikační rolí pro současné vymezení rozsahu Plzeňské aglomerace hrají regionální procesy vázané na obyvatelstvo (MIRVALD, MATUŠKOVÁ, 1994). Jako základ pro vymezení Plzeňské aglomerace v tomto příspěvku posloužila kritéria, která použil ŠINDLER (1998) při vymezení Ostravské aglomerace:

- hustota zalidnění – min. 200 obyv./na km²,
- zaměstnanost v zemědělství – max. 20 %,
- zaměstnanost ve službách – min 30 %,
- vyjíždka za prací do Ostravy – min. 30 %,
- frekvence autobusové dopravy – min. 30 spojů/24 hodin,
- respektování příměstské oblasti města Ostravy,
- obslužnost obcí městskou autobusovou dopravou,
- přihlídnutí k rekreačním funkcím obcí,
- nezbytné vyrovnání hranice a odstranění enkláv.

V případě Plzně však nelze aplikovat naprosto stejná kritéria jako v případě Ostravské aglomerace. Je nutné změnit některé požadavky na jednotlivé obce. Z hlediska hustoty zalidnění byl v této práci použit jiný způsob vymezení a to metodikou vymezování koncentračního areálu. Naopak u podílu obyvatel zaměstnaných v primární sféře stačí číselný limit do 5 %. Na rozdíl od metodiky Šindlera se v tomto příspěvku nepřihlíží k rekreačním funkcím obcí, nevyrovnávají se hranice a neodstraňují se enklávy. Pro vymezení Plzeňské aglomerace jsou tedy použita tato kritéria:

- dojíždka za zaměstnáním do Plzně – min. 33 %,
- autobusová dostupnost Plzně – max. 45 minut,
- automobilová dostupnost Plzně – max. 30 minut,
- vzdálenost obcí od jádrového města – max. 30 km,
- frekvence autobusové dopravy – min 20 spojů za 24 hod.,
- hustota zalidnění – území s hustotou zalidnění 365 obyv./km²,
- počet obyvatel zaměstnaných v primární sféře – max. 5 %.

Obce spadající do Plzeňské aglomerace musí splňovat kritéria minimálně z více než 50 %, což znamená splňovat minimálně čtyři z těchto sedmi kritérií. Údaje o jednotlivých obcích jsou získávány z publikace Statistický lexikon obcí České republiky 2004 z roku 2005.

4.1 Kritérium dojíždky za zaměstnáním do Plzně

Toto kritérium je jedno z nejpoužívanějších při vymezování aglomerací. ŠINDLER (1988) použil jako kritérium 30 %, avšak v této práci je stanovena hodnota minimálně 33 % jako jedna třetina z celkového počtu dojíždějících.

Minimálně takto stanovený podíl ze všech denně vyjíždějících zaměstnaných musí z dané obce směřovat do Plzně. V plzeňském regionu toto kritérium splňuje 88 obcí, z nichž do Plzně každodenně dojíždí 16 186 obyvatel. Rozloha těchto obcí činí, spolu s Plzní, 114 633 ha a žije zde 270 453 obyvatel (ČSÚ, 2005).

Takto vymezené území (obr. 4) má protáhlý tvar ve směru od severozápadu k jihovýchodu. Je to dáno tím, že Nýřany na západ a Rokycany na východ od Plzně tvoří také cílová místa dojíždky. Proto obce ležící za těmito městy nemají spádovost přímo

k Plzni. Mezi obce, z nichž vyjíždí za zaměstnáním do Plzně nejvíce obyvatel, patří Losiná, Nadryby a Štěnovice (více jak 80 % vyjíždějících obyvatel). Zajímavostí jsou Blovice, pro které je hlavním cílem dojížděky za zaměstnáním Starý Plzenec, a proto nesplňují potřebné kritérium (ČSÚ, 2004).

Celkem dojíždí do Plzně za zaměstnáním 27 362 obyvatel (2001). 83,5 % jich pak dojíždí denně, 4,9 % týdně a 1,4 % 1 – 2 x měsíčně. Nejvíce dojíždějících obyvatel pracuje v průmyslu (28,5 %) a ve stavebnictví (12,6 %). Z dopravních prostředků se nejvíce používá osobní automobil (25,2 %) a autobus (15 %). Nejvíce část obyvatel z denně dojíždějících (44 %) stráví na cestě 30 – 45 minut. Průměrný čas strávený na cestě je 42 minut (ČSÚ, 2004).

4.2 Kritérium autobusové dostupnosti Plzně

Pro splnění tohoto kritéria musí trvat cesta autobusem z dané obce do Plzně maximálně 45 minut. Jako cílová stanice se vždy udává Centrální autobusové nádraží v Plzni. Data o délce cesty jsou získána z internetového serveru www.idos.cz. 45 minut bylo stanoveno jako maximální délka cesty, protože nejvíce dojíždějících za zaměstnáním do Plzně cestuje 30 – 45 minut (ČSÚ, 2004). Mezní hranice 30 minut bude použita u dojíždění osobním automobilem a 45 minut právě u dojíždění autobusem.

Toto kritérium tedy splňuje 119 obcí Plzeňského regionu (obr. 6). Spolu s Plzní zauímají rozlohu 146 355 ha a počet obyvatel činí 293 221 (ČSÚ, 2005). Území je celkem kompaktní, pouze na severovýchod od Plzně je znát vliv komunikace I/20 ve směru na Karlovy Vary – za 45 minut se lze dostat do Plzně až z Bezvěrova. Naopak podél silnice ve směru na České Budějovice je větší množství malých vesnic, proto se autobus za 45 minut nestačí dostat do větší vzdálenosti od Plzně. Obce, mezi nimiž a Plzní není přímé autobusové spojení, nemohou splňovat potřebné kritérium.

4.3 Kritérium automobilové dostupnosti Plzně

Velký vliv na toto kritérium má kvalita silniční sítě, hlavně dálnice a rychlostní komunikace. Jako hranice automobilové dostupnosti Plzně je stanoven časový údaj 30 minut. Je spodní hranice časového intervalu, ve kterém dojíždí do Plzně nejvíce obyvatel za zaměstnáním (30 – 45 minut) (ČSÚ, 2004). Cílovým místem je vždy Náměstí Republiky v Plzni, jako střed města. Údaje o automobilové dostupnosti Plzně jsou získány z internetového serveru www.mapy.cz.

V plzeňském regionu toto kritérium splňuje 111 obcí (obr. 7), jejich rozloha spolu s Plzní činí 136 072 ha a žije zde 290 361 obyvatel (ČSÚ, 2005). Toto území je protáhlé podél hlavních silničních tahů, velký vliv má dálnice D5 a komunikace I/27 ve směru na Kralovice. Naopak ve směru na Radnice je špatná silniční síť, a proto se za 30 minut jízdou automobilem nelze dostat do Plzně z větší vzdálenosti.

4.4 Kritérium vzdálenosti obcí od jádrového města

Toto kritérium se používá při hrubém vymezení aglomerací. V této práci však tvoří pouze jedno kritérium ze sedmi, a proto je použitelné. V literatuře se objevuje mnoho údajů. MATOUŠEK (1986) uvádí od 10 až do 50 km. Záleží na velikosti jádrového města, na struktuře osídlení a dalších podmínkách. V této práci je maximální vzdálenost stanovena na 30 km. Jedná se o nejkratší vzdálenost po silnici, nikoliv vzdušnou čarou. Vymezování dle silničních vzdáleností je přesnější, závisí na přírodních podmínkách v okolí jádrového města a na rozvinutosti silniční sítě.

Vzdálenost 30 km se měří mezi danou obcí a Náměstím Republiky v Plzni. Data jsou získávána z internetového serveru www.mapy.cz. V plzeňském regionu se do 30 km od Plzně nachází 159 obcí (obr. 7). Rozloha těchto obcí činí včetně Plzně 178 820 ha a počet obyvatel je 312 226 (ČSÚ, 2005). Toto území je kompaktní, na východě a západě se dostává až ke hranicím plzeňského regionu. Z obcí s pověřeným obecním úřadem nesplňují toto kritérium pouze Kralovice, Zbiroh a Nepomuk.

4.5 Kritérium frekvence autobusové dopravy

Toto kritérium je převzato od ŠINDLERA (1998), který ho použil při vymezení Ostravské aglomerace. Pro použití u Plzeňské aglomerace je však třeba ho snížit na 20 autobusových spojů během 24 hodin. Při zachování hranice 30 spojů by toto kritérium splnily pouze obce podél hlavních silničních tahů, především na Kralovice, Karlovy Vary a Domažlice. Kritérium tedy splňují obce, mezi nimiž a Plzní existuje minimálně 20 autobusových spojů během 24 hodin. Jedná se o všední dny, víkendy se nesledují. Údaje jsou získané z jízdních řádů na www.idos.cz.

Celkem toto kritérium splňuje 63 obcí plzeňského regionu (obr. 8). Spolu s Plzní zaujímají rozlohu 111 267 ha a žije v zde 275 687 obyvatel (ČSÚ, 2005). Nejvíce autobusových spojů funguje mezi Plzní a Třemošnou – 121 spojů za 24 hodin. Také frekvence mezi Plzní a Horní Břízou je vysoká – 97 spojů. Loza, Merklín a Mrtník toto kritérium těsně nesplnily, frekvence autobusových spojů je 19 za 24 hodin.

Území obcí splňujících toto kritérium není zcela kompaktní, Hrádek, Spálené Poříčí a Seč leží samostatně, naopak Újezd nade Mží, Myslinka, Letkov, Tymákov, Mokrouše, Lhůta a Nezabavětice tvoří enklávy uvnitř vymezeného území. Ve směru na České Budějovice neleží mnoho obcí s frekvencí autobusových spojů vyšší než 20 za 24 hodin. Obslužnost obcí v okrese Plzeň-jih zajišťují spíše vlaková spojení, v okrese Plzeň-sever jsou to spojení autobusová (ČSÚ, 2004).

4.6 Kritérium hustoty zalidnění

Pro použití tohoto kritéria existují dvě možnosti. Buď lze sledovat hustotu zalidnění v jednotlivých obcích, nebo připojovat obce k jádrovému městu a vytvářet tak území s požadovanou hustotou zalidnění. ŠINDLER (1998) používá první možnost a jako minimální hustotu zalidnění v jednotlivých obcích uvádí 200 obyv./km². Toto kritérium však v plzeňském regionu splňuje pouze 21 obcí. I při snížení požadované hranice hustoty zalidnění nedochází k předpokládanému cílovému efektu.

HAMPL (1987) používá při vymezení koncentračních areálů druhý způsob a to připojování základních územních jednotek k jádrovému městu. Obecným principem vymezení koncentračních areálů je maximalizace území i populační velikosti těchto areálů při zachování jejich územní kontinuity. Základní územní jednotkou je katastrální území. Kritériem průměrné hustoty zalidnění koncentračního areálu je dosažení pěti, deseti, dvaceti a nebo čtyřicetinasobné hustoty zalidnění vůči průměru celého státu.

V této práci je jako kritérium je udán pětinasobek hustoty zalidnění Plzeňského kraje, což činí 365 obyvatel na km². Vztah k hustotě Plzeňského kraje je považován za vhodnější. Po vzniku samostatné České republiky by totiž pětinasobek hustoty zalidnění činil 655 obyvatel na km² a to by znamenalo připojení pouhých 16 obcí k Plzni. Už při desetinásobku hustoty zalidnění ČR by hustota zalidnění samotné Plzně (1207 obyv./km²) byla nižší.

Území s hustotou zalidnění 365 obyvatel na km² tvoří Plzeň spolu s 59 obcemi. Rozloha je 74 248 ha a počet obyvatel činí 270 673 (ČSÚ, 2005). Toto území je opět protáhlé podél silničních tahů (obr. 9), hlavně podél dálnice D5 ve směru na Prahu. Naopak podél koridoru na Karlovy Vary jsou obce s malou hustotou zalidnění. Kromě Plzně je obcí s největší hustotou zalidnění Hrádek se 479 obyv./km².

4.7 Kritérium zaměstnanosti v primární sféře

Primární sférou se rozumí podle údajů Českého statistického úřadu zemědělství, lesnictví a rybolov. Kritérium zaměstnanosti v primární sféře použil ŠINDLER (1998) při vymezení Ostravské aglomerace. V případě Plzně však nelze použít hranice jím užívané hranice 20 %. Při zachování 20 % maximální meze zaměstnanosti by toto kritérium splnily téměř všechny obce plzeňského regionu.

Postačující je snížit kritérium na maximálně 5 % zaměstnanosti v primárním sektoru. Pak toto kritérium splňuje 51 obcí plzeňského regionu. Území, které zaujímají (obr. 10), je z velké části shodné s územím vymezeným podle kritéria hustoty zalidnění 365 obyv./km². Kromě obcí Srby a Bezděkov je toto území kompaktní, zasahuje do tradičně průmyslových oblastí na Rokycansku a Nýřansku. Na sever od Plzně leží obce splňující kritérium pouze podél koridoru komunikace na Kralovice.

Nejnižší zaměstnanost v primární sféře je kromě Plzně v Hrádku – 1,1 %. Naopak nejvyšší je v obci Čilá – 77,8 %. Celkem zaujímají obce splňující kritérium včetně Plzně rozlohu 66 601 ha a žije v nich 257 982 obyvatel (ČSÚ, 2005). Hustota zalidnění činí 387 obyvatel na km².

5 Funkční vymezení Plzeňské aglomerace

Plzeňská aglomerace byla vymezena na základě 7 předchozích kritérií. Každá obec byla bodově ohodnocena podle toho, zda splňuje potřebné kritérium. 1 bod za splnění kritéria, 0 bodů za nesplnění. Celkem mohla tedy každá obec v plzeňském regionu získat maximálně 7, minimálně 0 bodů. Aglomerované obce musely získat minimálně 4 body.

Výsledné území Plzeňské aglomerace bylo rozděleno do 2 zón. I. zóna zaujímá obce s velmi intenzivními vztahy s jádrovým městem, II. zónu tvoří obce s intenzivními vztahy (obr. 11).

Obce byly rozděleny do jednotlivých zón takto:

- zóna – 7 bodů
- zóna – 4 až 6 bodů
- ostatní obce – 0 až 3 body

Obce, které získaly 0 až 3 body nepatří do Plzeňské aglomerace. Lze je rozdělit na zázemí Plzeňské aglomerace (1 – 3 body) a obce okrajové zóny plzeňského regionu (0 bodů). Minimálně 4 body získalo celkem 89 obcí plzeňského regionu.

I. zónu tvoří 29 obcí v blízkosti Plzně. Charakteristický je prstenec 6 měst kolem Plzně – Třemošná, Rokycany, Starý Plzenec, Dobřany, Stod a Nýřany. Všechna tato města patří mezi 10 největších obcí plzeňského regionu (kromě Plzně). V těchto šesti městech žije 50 % obyvatel I. zóny Plzeňské aglomerace (39 194 obyvatel). Vliv mají hlavní silniční koridory. Rozloha I. zóny činí 37 279ha a žije v ní 77 330 obyvatel. Hustota zalidnění je 207 obyvatel na km² (ČSÚ, 2005). Jedná se o obce s velmi silnými vazbami na Plzeň, protože splnily všechna požadovaná kritéria. I. zóna Plzeňské

aglomerace není kompaktní, Letkov získal pouze 6 bodů a tvoří tak enklávu v těsné blízkosti Plzně.

II. zónu Plzeňské aglomerace tvoří 59 obcí, které získaly 4 až 6 bodů. Toto území není zcela kompaktní. Zdemyslice, Seč a Spálené Poříčí leží osamoceně. Naopak Myslinka, Litohlavy a Lhůta získaly pouze 3 body a tvoří tak enklávy uvnitř Plzeňské aglomerace.

II. zóna Plzeňské aglomerace se rozkládá podél hlavních silničních tahů, především podél dálnice D5 a komunikace na Karlovy Vary. Podél komunikace na České Budějovice není II. zóna tolik rozvinutá, v okolí Stoda chybí úplně. Z větších měst spadají do II. zóny pouze Plasy a Přeštice. Celkem zaujímá II. zóna Plzeňské aglomerace 69 983 ha a žije v ní 41 601 obyvatel, což činí hustotu zalidnění 59 obyvatel na km². Souhrnné statistické údaje jsou uvedeny v tabulce 1.

Plzeňská aglomerace je tvořena jádrovým městem a obcemi, které získaly minimálně 4 body ze 7 možných. Celkem je to 89 obcí plzeňského regionu, kde žije 285 049 obyvatel na 121 027 ha. Znamená to, že v Plzeňské aglomeraci žije 52 % obyvatel Plzeňského kraje na 16 % rozlohy Plzeňského kraje. Hustota zalidnění Plzeňské aglomerace činí 236 obyvatel na km², což je zhruba 3 násobek hustoty zalidnění Plzeňského kraje a téměř dvojnásobek hustoty zalidnění ČR. Z deseti nejlidnatějších obcí plzeňského regionu pouze Nepomuk, Blovice a Kralovice nejsou součástí Plzeňské aglomerace. Plzeňská aglomerace se rozkládá hlavně podél silničních tahů radiálně vybíhajících z Plzně.

Tab. 1: Základní charakteristika Plzeňské aglomerace

	počet obcí	rozloha (ha)	počet obyv.	hustota zalidnění (obyv./km ²)
Plzeň	1	13 765	166 118	1207
I. zóna	29	37 279	77 330	207
II. zóna	59	69 983	41 601	59
Plzeňská aglomerace	89	121 027	285 049	236

Zdroj: vlastní zpracování podle ČSÚ, 2005

Srovnání Plzeňské aglomerace vymezené v této práci s Plzeňskou sídelní regionální aglomerací z osmdesátých let by nebylo úplně vhodné. V této práci je Plzeňská aglomerace vymezena na základě přesných statistických údajů, kdežto při vymezení sídelních regionálních aglomerací dříve se přihlíželo k územně plánovacím kritériím (možnosti plošných rezerv rozvoje, možnosti vytváření kvalitních systémů infrastruktury a existence společné ekonomické a územně plánovací problematiky) (MUSIL, RYŠAVÝ, VELÍŠKOVÁ, 1984).

Přesto však lze najít určité shodné znaky. Radnice nejsou ani v jednom případě součástí Plzeňské aglomerace. Hlavním důvodem je zřejmě špatná dopravní dostupnost celé této oblasti. Také hranice Plzeňské aglomerace v okolí Stodu je podobná s vymezením z roku 1976, kdy Stoda patří do aglomerace, ale obce v jeho okolí už nepatří. Vliv zde má zřejmě Holýšov. Celkově je vymezení Plzeňské aglomerace v této práci podobné spíše vymezení Plzeňské SRA z roku 1976 než z roku 1983.

Srovnání Plzeňské aglomerace s vymezením podle Generelu osídlení Plzeňského kraje vykazuje určité odlišnosti. V Generelu osídlení Plzeňského kraje je Plzeňská aglomerace vymezena pouze na základě pracovních vztahů, a proto by bylo vhodnější ji srovnávat

pouze s obcemi, které splnily kritérium dojížděky za zaměstnáním do Plzně (viz. 4.1) Kritérium dojížděky za zaměstnáním do Plzně). V takovém případě pak lze najít určité shodné body.

5.1 Zázemí Plzeňské aglomerace

Jako zázemí Plzeňské aglomerace jsou označeny obce plzeňského regionu, které získaly 1 – 3 body ze 7 možných. Jsou to obce, které mají určité vazby k Plzni, ale ne dost intenzivní na to, aby mohly být součástí Plzeňské aglomerace. Zázemí Plzeňské aglomerace tedy tvoří 82 obcí o rozloze 77 006 ha a 37 037 obyvatelích (ČSÚ, 2005). Hustota zalidnění je 48 obyvatel na km². Z větších měst spadají do zázemí Plzeňské aglomerace pouze Blovice, Kralovice a Radnice.

5.2 Okrajové zóny plzeňského regionu

Tyto zóny byly vymezeny na základě kritérií pro vymezení Plzeňské aglomerace. Spadají do nich obce, které nesplnily ani jedno ze 7 kritérií a v žádném případě nemohou být součástí Plzeňské aglomerace.

Z Plzeňského regionu celkem 97 obcí získalo 0 bodů ze 7 možných. Jejich rozloha činí 112 456 ha a žije v nich 30 276 obyvatel, což dělá hustotu zalidnění pouhých 27 obyvatel na km² (ČSÚ, 2005). Okrajové zóny plzeňského regionu lze rozdělit na tyto 3 části:

1. Nepomucko
2. Zbirožsko
3. Manětínsko

Všechny 3 zóny mají vazby spíše než k Plzni mimo plzeňský region. Nepomucko k poměrně významnému jihočeskému městu Blatná, Manětínsko na střediska mimo území okresu Plzeň-sever (Toužim, Teplá, Bezdrůžice, Konstantinovy Lázně) a na Zbirožsku je dominantní rekreační funkce (ve vazbě na CHKO Křivoklátsko).

5.3 Správní vymezení Plzeňské aglomerace

Pro účely státní správy lze vymežit Plzeňskou aglomeraci i na základě správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem. Do takové aglomerace pak spadají obce ve správních obvodech obcí s pověřeným obecním úřadem, které splnily kritéria pro funkční vymezení použitá v této práci. Jsou to správní obvody těchto 12 obcí s pověřeným obecním úřadem: Plzeň, Starý Plzenec, Třemošná, Plasy, Rokycany, Spálené Poříčí, Přeštice, Dobřany, Stod, Nýřany, Město Touškov a Všeruby (obr. 12). 165 obcí spadajících pod správní obvody těchto obcí s pověřeným obecním úřadem zaujímá plochu 188 476 ha a žije v nich 309 669 obyvatel (ČSÚ, 2005). Hustota zalidnění je 164 obyvatel na km².

Vymezení Plzeňské aglomerace tímto způsobem je mnohem přijatelnější než vymezení podle okresů Plzeň-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever a Rokycany. Údaje jsou snadno dostupné a statisticky použitelné.

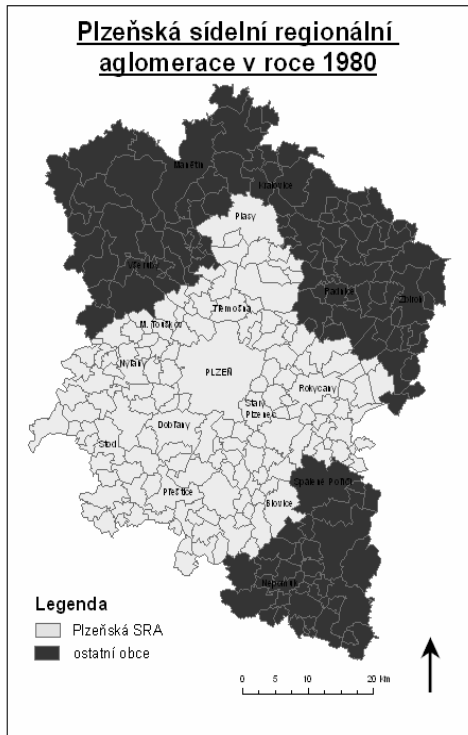
6 Závěr

Hlavním cílem práce bylo ukázat různé možnosti vymezení Plzeňské aglomerace. Hypotéza, že Plzeňskou aglomerací nelze nazývat území okresů Plzeň-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever a Rokycany, se potvrdila. Aglomerované území má mnohem menší rozlohu, obce v okrajových částech plzeňského regionu mají vazby mimo plzeňský region. Při

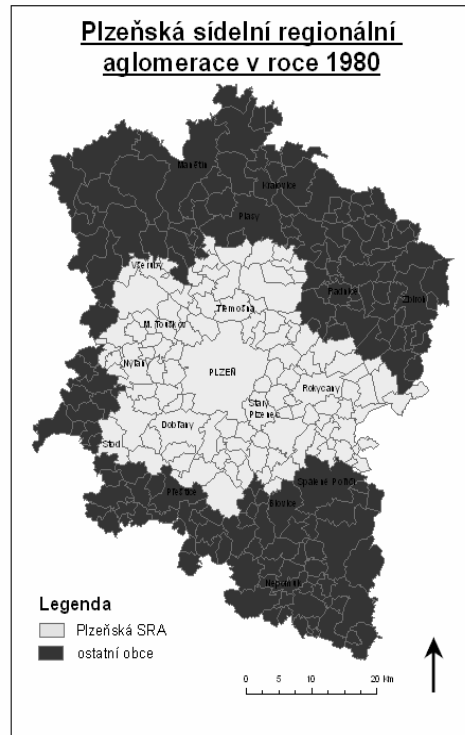
použití různých jiných kritérií může dojít k nepatrně jiným výsledkům, ale Plzeňská aglomerace bude vždy charakteristická prstencem okolních měst a radiální dopravní sítí.

Literatura

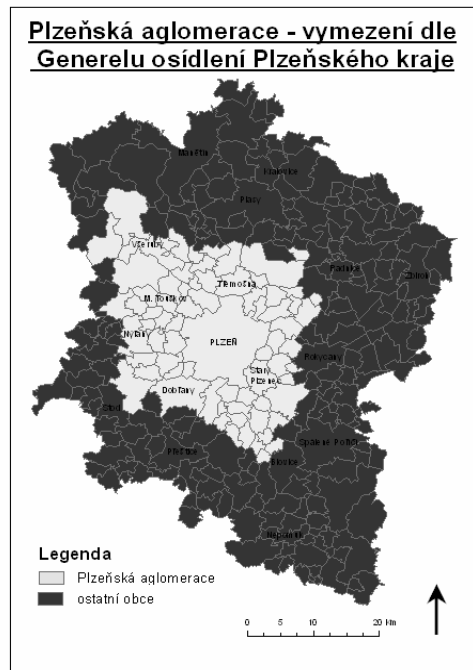
- BENEŠ, P. 2003. Generel osídlení Plzeňského kraje. 1. vyd. Plzeň : Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje, s. 175.
Brno: VÚVA. 155 s.
- HAMPL, M. A KOL. 1989. Regionální struktura a vývoj systému osídlení ČSR. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova. 253 s. 60-047-87.
- IDOS CZ. 2006. [online]. [citováno 20. 10. 2006]. Dostupné z WWW: <<http://jizdnirady.atlas.cz/connform.asp?tt=J&cl=C>>
- JEŽEK, J. 2004. Aplikovaná geografie města. 1. vyd. Plzeň : ZČU v Plzni. s.145. ISBN 80-7043-275-6.
- MAPY CZ. 2006. [online] [citováno 16. 10 . 2006]. Dostupné z WWW: <<http://www.mapy.cz/search>>.
- MATOUŠEK, V. 1986. Dosavadní vývoj a tendence rozvoje sídel v ČSSR, 1 a 2 díl. 1. vyd.
- MIRVALD, S., MATUŠKOVÁ, A. 1994. Geografie města Plzně. 1. vyd. Plzeň : ZČU v Plzni. 85 s.
- MUSIL, J., RYŠAVÝ, Z., VELÍŠKOVÁ. 1984. Dlouhodobý vývoj aglomerací v ČSR. 1. vyd. Praha : VÚVA. 148 s.
- Obce Plzeňského kraje 2004. 2005. 1. vyd. ČSÚ, Krajská reprezentace Plzeň. 192 s. ISBN 80-250-1032-5.
- OBYVATELSTVO PLZEŇSKÉHO KRAJE V LETECH 1991 AŽ 2004. 1. vyd. ČSÚ, Krajská reprezentace Plzeň, 2005. 31 s. ISBN 80-250-111-9.
- RETROSPEKTIVNÍ LEXIKON OBCÍ ČSSR 1850–1970. 1978. Díl I/1. 1. vyd. Praha: FSÚ, 1978. 678 s.
- STATISTICKÝ LEXIKON OBCÍ ČESKÉ REPUBLIKY 2004. 2005. 1. vyd. Praha: ČSÚ. 1358 s. ISBN 80-7360-287-3
- STATISTICKÝ LEXIKON OBCÍ ČSSR 1974. 1976. 1. vyd. Praha : FSÚ. 862 s.
- STATISTICKÝ LEXIKON OBCÍ ČSSR 1982. 1984. Díl I. 1. vyd. Praha : FSÚ. 1011 s.
- SÝKORA, L. 2002. Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky. 1. vyd. Praha : Ústav pro ekopolitiku. s.101-121. ISBN 80-901914-9-5.
- ŠINDLER, P. 1998. Regionální rozvoj a regionální politika. 1. vyd. Ostrava : nakladatelství Repronis. 85 s. ISBN 80-7042-763-9.
- VAHALA, V. AJ. 1986. Atlas obyvatelstva ČSSR. Praha : Geografický ústav ČSAV. 53 s.
- VYJÍŽDĚJÍCÍ A HLAVNÍ SMĚR VYJÍŽDKY PODLE OBCÍ. 2004. [online]. [citováno 12. 4 . 2006]. Dostupné z WWW: <<http://www.plzen.czso.cz/xp/edicniplan>>.

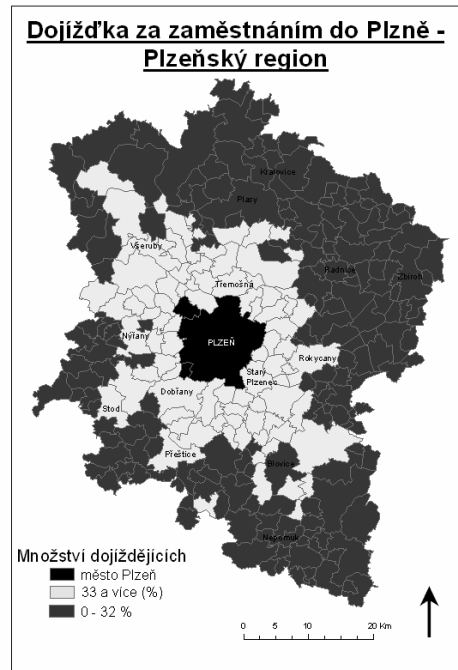
Obr. 1. Zdroj: vlastní zpracování dle VAHALA, 1986

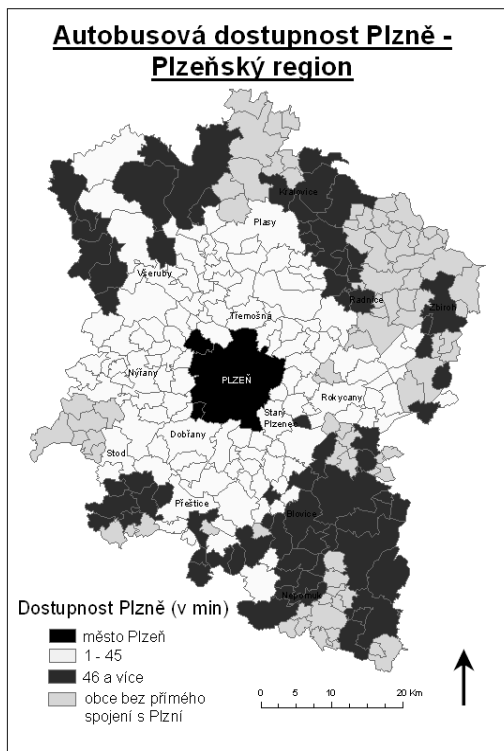
Obr. 2. Zdroj: vlastní zpracování dle MUSIL, RYŠAVÝ, VELÍŠKOVÁ, 1984

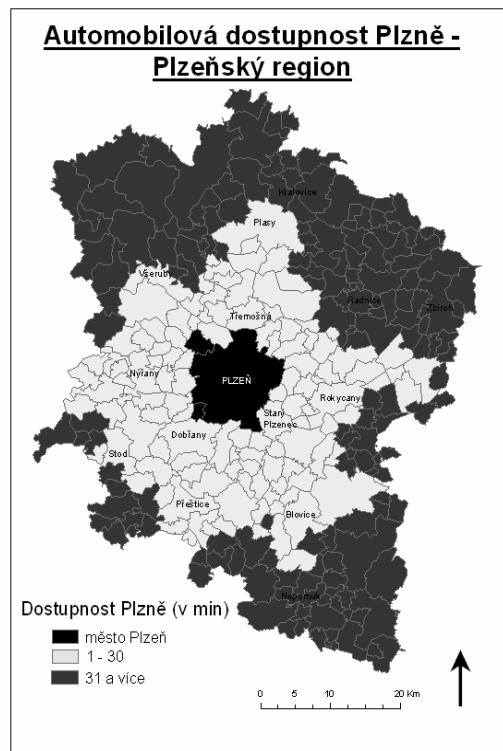
Obr. 3. Zdroj: vlastní zpracování dle BENEŠ, 2003

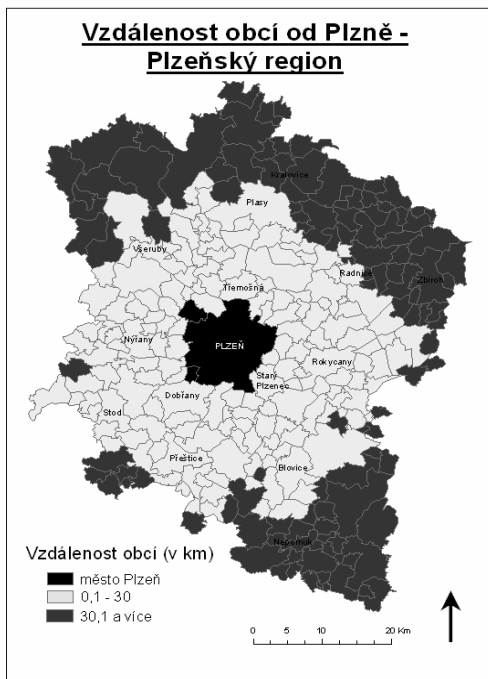
Obr. 4. Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, 2004

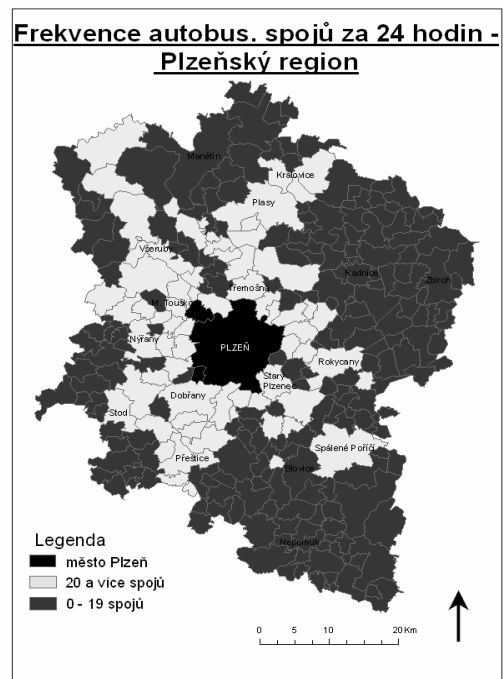
Obr. 5.
Zdroj: vlastní zpracování dle IDOS CZ, 2006

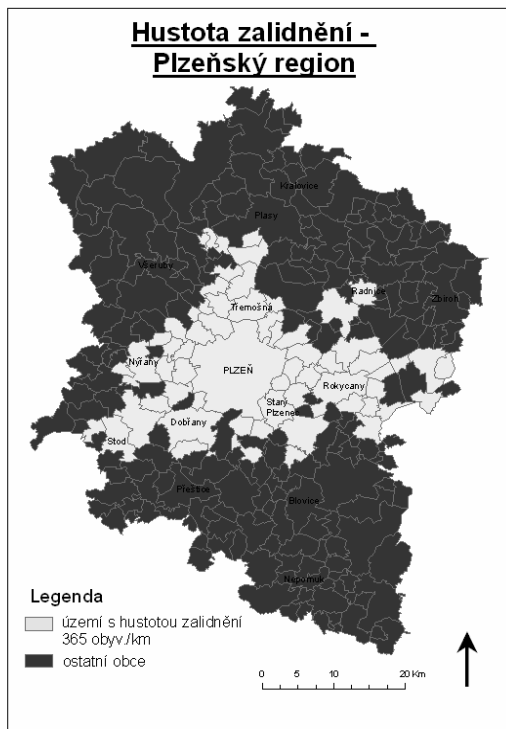
Obr. 6.
Zdroj: vlastní zpracování dle IDOS CZ, 2006

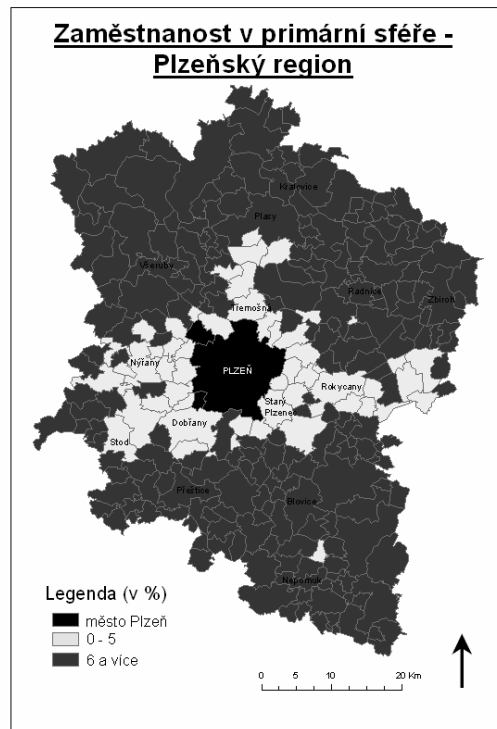
Obr. 7.
Zdroj: vlastní zpracování dle MAPY CZ, 2006

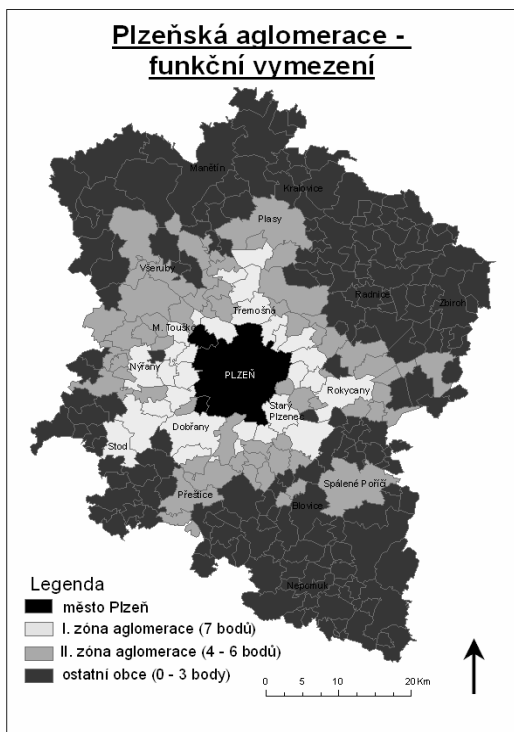
Obr. 8.
Zdroj: vlastní zpracování dle IDOS CZ, 2006

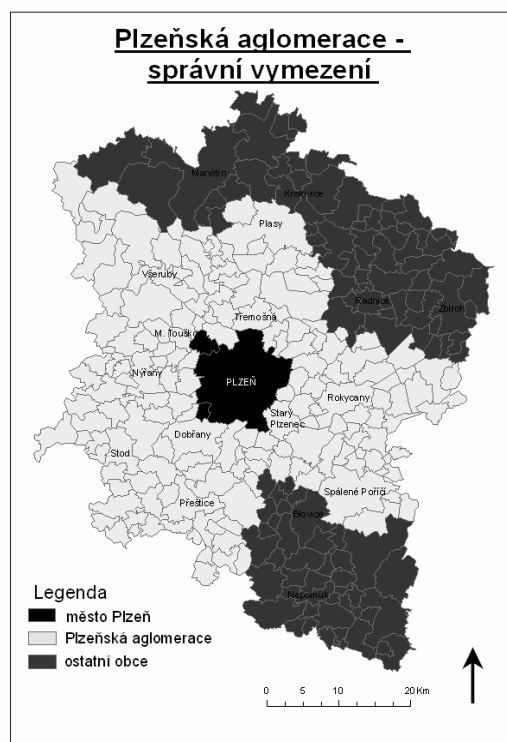
Obr. 9.
Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, 2005

Obr. 10.
Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, 2005

Obr. 11
Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, 2005

Obr. 12
Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, 2005